

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin lisättäisiin väliaikaisesti säännökset, joiden mukaan vuonna 2013 yksikköhintoihin ei tehtäisi kustannustason muutoksesta aiheutuvia tarkistuksia eikä vuonna 2015 arvioidun ja toteutuneen kustannustason erotuksesta aiheutuvia tarkistuksia. Säännökset koskisivat lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja opetustuntikohtaisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen keskimääräisiä yksikköhintoja ja ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen investointien rahoitusjärjestelmän siirtymäkauteen liittyviä euromääriä. Vahvistettaessa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain nojalla perusopetuslain mukaisten toimintojen yksikköhintoja kotikuntakorvausten perusosista ja perusopetuksen perushinnasta vähennetään vuoden 2013 kustannustason muutoksesta johtuva korotus vuosina 2013—2015.

Lakiin lisättäisiin väliaikaisesti säännös, jonka perusteella ammattikorkeakoulujen

keskimääräistä yksikköhintaa alennettaisiin vuosina 2013—2015.

Ammatillisen lisäkoulutuksen osalta lakiin lisättäisiin väliaikainen säännös, jonka mukaan lisäkoulutuksen yksikköhintojen laskennan perusteena käytetään euromäärää, joka on vuonna 2013 92,6 prosenttia ja vuonna 2014 89,8 prosenttia ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Ammatillisten erikoisoppilaitosten yksikköhintaan ei tehtäisi vuoden 2013 kustannustason muutoksesta johtuvaa tarkistusta vuonna 2013 ja 2014.

Vapaasta sivistystyöstä annettua lakia muutettaisiin väliaikaisesti niin, ettei yksikköhintoihin tehtäisi kustannustason muutoksesta aiheutuvia tarkistuksia vuonna 2013 eikä arvioidun ja toteutuneen kustannustason erotusta vuonna 2015.

Esitys liittyy vuoden 2013 valtion talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
PERUSTELUT	3
1 Nykytila	3
1.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta.....	3
1.2 Laki vapaasta sivistystyöstä	4
2 Nykytilan arviointi.....	4
2.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta.....	4
2.2 Laki vapaasta sivistystyöstä	5
3 Ehdotetut muutokset.....	6
3.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta.....	6
3.2 Laki vapaasta sivistystyöstä	7
4 Esityksen vaikutukset	7
4.1 Taloudelliset vaikutukset	7
4.2 Vaikutukset kuntien toimintaan	7
4.3 Vaikutukset koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten ylläpitäjien toimintaan	8
5 Asian valmistelu	8
6 Riippuvuus muista esityksistä	8
7 Voimaantulo	8
LAKIEHDOTUKSET	9
Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta	
muuttamisesta	9
Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.....	11

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009), jäljempänä rahoituslaki, 23 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan vuoden rahoituksen perusteina käytettävät lukio-koulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja taiteen perusopetuksen keskimääräiset yksikköhinnat siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.

Lain 54 §:n 2 momentin mukaan otetaan huomioon

1) valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun arvioidut muutokset 57 §:n 1 momentissa säädettyllä tavalla;

2) kustannustason arvioidut muutokset 57 §:n 2 momentissa säädettyllä tavalla;

3) varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen kustannustason muutoksen ja 2 kohdan mukaisesti mainitulle vuodelle tehdyn arvion erotus; sekä

4) ne tarkistukset, jotka 58 §:n mukaisesti tehdään joka neljäs vuosi valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistamiseksi. Lain 57 §:n 2 momentin mukaan kustannustason muutos määräytyy peruspalveluiden hintaindeksin mukaisesti. Hintaindeksi perustuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kulttuuritoimen käyttömenoilla painotettuun kustannustason muutokseen. Keskimääräiset yksikköhinnat on laskettu koulutusmuodoittain vuoden 2009 toteutuneiden kustannusten pohjalta vuodelle 2012 ja ne ovat yksikköhintojen laskennan pohjana vuosina 2013, 2014 ja 2015.

Esi- ja perusopetuksen rahoitus on vuoden 2010 alusta jakautunut kahden hallinnonalan ja lainsäädännön välillä. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (1704/2009) säädetään kunnille myönnettävän esi- ja perusopetuksen ikäluokkajohdantaisen valtionosuuden määräytymisestä. Valti-

onusuuden myöntää valtiovarainministeriö osana kunnan peruspalvelujen rahoitusta. Valtionosuuden määräytymisperusteena on kunnan 6—15 -vuotiaiden asukkaiden määrään perustuva laskennallisten kustannusten pohjalta säädetty perushinta, jota korotetaan asukastiheyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, 13—15 -vuotiaiden osuuden, ruotsinkielisyyden ja vieraskielisyyden perusteella.

Perusopetuksen perushinta säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella vuosittain seuraavaa varainhoitovuotta varten. Perushintaa säädettyä otetaan huomioon muun muassa valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun arvioidut muutokset, kustannustason arvioidut muutokset lain 57 §:n 2 momentissa säädettyllä tavalla ja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen kustannustason muutoksen ja samalle vuodelle tehdyn arvion erotus.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 37 §:n mukaan esi- ja perusopetuksen järjestäjä saa oppilaan kotikunnalta kotikuntakorvauksen, jos oppilas saa opetusta toisen kunnan, kuntayhtymän, valtion tai yksityisen peruskoulussa. Kotikuntakorvaus määräytyy lain 38 §:n mukaan oppilaan kotikunnan esi- ja perusopetuksen laskennallisten kustannusten perusteella. Valtiovarainministeriö päättää kunkin kunnan kotikuntakorvauksen perusosan euromäärästä varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä.

Rahoituslaissa säädetään esi- ja perusopetuksen rahoituksesta siltä osin kuin kuntien ikäluokkajohdantainen valtionosuus ei kata perusopetuslaissa säädettyjä toimintoja. Rahoituslain mukainen rahoitus perustuu oppilasmääriin ja oppilasta kohti vahvistettaviin yksikköhintoihin. Rahoituslaissa perusopetuksen lisäopetuksen, maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen, muille kuin oppivelvollisille järjestettävän perusopetuksen ja yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen myönnettävä rahoitus on sidottu laissa säädettyin ker-

toimin valtiovarainministeriön vuosittain kuntakohtaisesti päättämään kotikuntakorvauksen perusosaan.

Ulkomailla järjestettävän perusopetuksen rahoitus, pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien perusopetuksen oppilaiden osalta myönnettävä korotus ja koulukotiope- tusta saavista oppilaista yksityiselle perus- opetuksen järjestäjälle myönnettävä lisära- hoitus on puolestaan sidottu vuosittain vah- vistettavaan perusopetuksen perushintaan ra- hoituslaissa säädettyillä kertoimilla.

Rahoituslain 68 §:n mukaan ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kes- kimääräistä yksikköhintaa korotetaan inves- tointien rahoitusjärjestelmän siirtymävaihee- seen liittyvän euromäärän ja koulutuksen jär- jestäjien/ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien kirjanpidon mukaisten poistojen välisellä erotuksella, jos poistojen määrä jää pykälässä säädettyä euromääriä pienemmäksi. Euro- määräiä tarkistetaan vuosittain kustannustason muutoksen mukaisesti.

Rahoituslain 26 §:ssä säädetään ammatti- korkeakoulujen yksikköhinnnoista. Ammatti- korkeakoulujen yksikköhinta opiskelijaa kohden lasketaan joka neljäs vuosi siten, että yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kaikissa ammatti- korkeakouluissa aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan valtionosuuden myöntämisen perusteena käytettävien am- mattikorkeakoululain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettun sopimuksen mukaan määräytyvi- en laskennallisten opiskelijoiden yhteismää- rällä sanottuna vuonna. Rahoituslain 23 §:n mukaista keskimääräistä yksikköhintaa sää- dettäessä otetaan lisäksi huomioon kustan- nustason arvioitu muutos seuraavalle vuodel- le, toteutuneen ja arvioidun kustannustason muutoksen erotus, sekä valtionosuustehtävi- en laajuuden ja laadun arvioidut muutokset. Muina vuosina yksikköhinnat määrätään edelliselle vuodelle määrätty yksikköhinta tarkistettuna kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutoksilla. Ammatti- korkeakoulujen yksikköhinnat kuluvalle vuodelle 2012 laskettiin vuoden 2009 toteu- tuneiden kustannusten mukaan ja näin laske- tut yksikköhinnat ovat yksikköhintojen las- kennan pohjana vuosina 2013, 2014 ja 2015.

Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhin- noista säädetään rahoituslain 27 §:n 1 mo- mentissa. Sen mukaan ammatillisen lisäkou- lutuksen yksikköhinnat opiskelijatyövuotta kohden lasketaan ammatillisen koulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan perusteella. Yksikköhintoja porrastetaan eri hintaryhmiin kuuluvassa koulutuksessa ja erityisopetuk- sessa sekä tuloksellisuuden perusteella. Lisä- koulutuksen yksikköhintoja ei tasata amma- tillisen koulutuksen keskimääräiseen yksik- köhintaan.

Ammatillinen lisäkoulutus on pääsoin val- tion rahoittamaa. Osan koulutuksesta maksa- vat opiskelijat ja työnantajat, joilta voidaan periä maksuja. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksessa ei ole lakisääteistä kunnan ra- hoitusosuutta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää vuo- sittain ammatillisten erikoisoppilaitosten opiskelijatyöpäiväkohtaiseksi yksikköhin- naksi edelliselle vuodelle määrätyn yksikkö- hinnan tarkistettuna yksikköhintojen sovel- tamisvuoden arvioituun kustannustasoon. Yksikköhintoja porrastetaan ammatillisessa lisäkoulutuksessa käytettyjen koulutusaloit- tain muodostettujen hintaryhmien perusteel- la.

1.2 Laki vapaasta sivistystyöstä

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain (635/1998) 11:ssä säädetään kansanopistojen, liikunnan koulutuskeskusten, kesäyliopisto- jen ja opintokeskusten yksikköhinnan ja kan- salaisopistojen keskimääräisen yksikköhin- nan laskemisesta. Lain 11 §:n ja 12 §:n mu- kaan kustannustason ja toiminnan laadun ja laajuuden muutos otetaan yksikköhintoja las- kettaessa huomioon noudattaen soveltuvin osin mitä kunnan peruspalvelujen valtion- osuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.

2 Nykytilan arviointi

2.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Valtioneuvoston 4.4.2012 päättämän vuo- sia 2013—2016 koskevan valtionalouden

kehyspäättöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla valtionosuusindeksi jäädytetään säästösyistä vuodeksi 2013. Kehyspäättöksen mukaan jäädytys ei koske teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuuksia, joihin vuodelle 2013 tehtävä indeksikorotus rahoitetaan veikkausvoittovaroista. Edellä olevan mukaisesti kustannustason tarkistusta ei tehtäisi rahoituslain nojalla vuodelle 2013 säädettäviin lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja taiteen perusopetuksen keskimääräisiin yksikköhintoihin.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaisen valtionosuuksien vähentäminen toteutetaan valtionalouden kehyspäättöksen mukaan alentamalla valtionosuusprosenttia. Rahoituslain nojalla vahvistettavat perusopetuksen yksikköhinnat on sidottu kertoimilla kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain nojalla vuosittain säädettävään perusopetuksen perushintaan tai valtiovarainministeriön kuntakohtaisesti päättämään kotikuntakorvauksen perusosaan. Näihin on tarkoitus tehdä kustannustason tarkistukset vuonna 2013 ja edelleen vuosina 2014 ja 2015. Tästä syystä rahoituslaissa tulee säätää kustannustason tarkistusta koskeva poikkeussäännös, jonka mukaan perusopetuksen perushintaan ja kotikuntakorvausten perusosaan sidotuista yksikköhinnnoista vähennetään vuoden 2013 kustannustason muutoksen johdosta tehty korotus vuoden 2013 lisäksi vuosina 2014 ja 2015.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan osana valtionalouden tasapainottamista ammattikorkeakouluihin kohdistuu säästövelvoite siten, että valtion rahoitus vähenee 51 miljoonaa euroa vuoteen 2015 mennessä. Valtioneuvoston 5.10.2011 tekemässä, vuosien 2012—2015 valtionalouden kehyspäättöksessä on otettu huomioon hallitusohjelman mukainen valtion menosäästö, joka toteutetaan päätöksen mukaan vuodesta 2012 alkaen asteittain siten, että säästö on 2 miljoonaa vuonna 2012, 20 miljoonaa vuonna 2013, 31 miljoonaa vuonna 2014 ja 51 miljoonaa euroa vuonna 2015. Vuoden 2012 säästö toteutettiin kohdistamalla se hankerahoitukseen, joka on luonteeltaan valtionavustusta. Valtionalouden kehyspää-

töksessä 4.4.2012 on vahvistettu ammattikorkeakouluja koskeva edellisen kehyspäättöksen sisältämä menosäästö.

Hallitusohjelman mukaan koulutustarjonta mitoitetaan kansakunnan sivistystarpeiden ja työmarkkinoiden pitkän aikavälin perusteella. Koulutustarjonnan ennakoitien tulokset vuoteen 2016 osoittivat, että ammattikorkeakoulujen koulutustarjonnan vähentämistarve vuodesta 2009-vuoteen 2016 olisi 2 200 aloituspaikkaa. Hallituksen sivistyspoliittinen ministeriryhmä linjasi 29.9.2011 ammattikorkeakoulujen koulutustarjonnan vähentämisen periaatteita vuodesta 2013 alkaen ja opetus- ja kulttuuriministeriö teki 29.3.2012 päätökset yhteensä 2 030 aloituspaikan vähentämisestä vuonna 2013.

Osana valtionalouden tasapainottamista ammatilliseen lisäkoulutukseen kohdistuu säästövelvoite siten, että hallituksen päättämä menosäästö vuonna 2013 on 6 miljoonaa euroa. Vuonna 2013 päättyvät myös ammatillisen lisäkoulutuksen määräaikaiset elvytyslisät yhteensä 4,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2014 ammatillisesta lisäkoulutuksesta säästetään lisäksi 4,1 miljoonaa euroa. Jotta ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien määrä voidaan edellä mainituista säästöpäätöksistä huolimatta säilyttää lähes nykyisellä tasolla, ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintoja koskevaa säännöstä tulee muuttaa väliaikaisesti vuosiksi 2013 ja 2014.

Pääministeri Kataisen hallitusohjelma sisältää useita ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoitusta koskevia linjauksia. Lisäkoulutuksen rahoitusta koskevat muutokset on tarkoitus valmistella vuoteen 2015 mennessä.

2.2 Laki vapaasta sivistystyöstä

Edellä mainitun valtionalouden kehyspäättöksen mukaan indeksitarkistusten jäädytys koskee opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala siten, että ulkopuolelle on rajattu vain teatterit, orkesterit ja museot. Tämän vuoksi indeksitarkistuksia koskeva poikkeussäännös tulee säätää koskemaan myös vapaasta sivistystyöstä annetun lain nojalla vahvistettavia kansanopistojen, kansalaisopistojen, kesäyliopistojen, opintokeskusten ja liikunnan koulutuskeskusten yksikköhintoja.

3 Ehdotetut muutokset

3.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi väliaikaisesti opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin 23 a §, 26 a, 27 a, 29 a § ja 68 a §.

Lain 23 a §:n mukaan lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, ammattikorkeakoulujen sekä taiteen perusopetuksen keskimääräisiin yksikköhintoihin ei tehtäisi vuonna 2013 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisia kustannustason arvioituja muutoksia eikä 3 kohdan mukaista varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen kustannustason muutoksen ja mainitulle vuodelle tehdyn arvion erotusta. Vuoden 2013 arvioidun kustannustason ja toteutuneen kustannustason välistä erotusta ei myöskään otettaisi huomioon säädettäessä/määrättäessä yksikköhintoja vuodelle 2015. Kustannustason muutosten tekemättä jättäminen heijastuu myös ammatillisen koulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan pohjalta määräytyviin ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaan, peruskoulutuksena järjestettävän oppisopimuskoulutuksen hintaan sekä ammatillisen peruskoulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen sisäoppilaitoslisään. Lisäksi kustannustason tarkistuksen tekemättä jättäminen vaikuttaa ammatillisten erikoisoppilaitosten yksikköhintaan.

Hallitusohjelman ja valtiontalouden kehyspäätöksissä asetettuihin valtion menosäästöihin pääsemiseksi esityksessä ehdotetaan ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat määrättäväksi voimassa olevasta rahoituslainsäädännöstä poikkeavalla tavalla vuosina 2013—2015. Rahoituslakiin lisättäisiin väliaikaisesti uusi 26 a §, jonka mukaisesti yksikköhinnat laskettaisiin sanottuina vuosina. Yksikköhinnat laskettaisiin ehdotuksen mukaan siten, että kunakin vuonna laskennassa ensin otettaisiin vähennyksenä huomioon opiskelijamäärän vähentämisestä koituva säästö. Tämän jälkeen ammattikorkeakoulujen keskimääräistä yksikköhintaa alennettaisiin niin paljon, että valtiontalouden kehyspäätöksissä kullekin vuodelle asetettu valtion

menosäästö toteutuu. Yksikköhintaan tehtäisiin vuosittain kustannustason mukainen tarkistus. Vuonna 2013 tätä ei kuitenkaan tehtäisi, koska rahoituslain 23 §:n 1 momenttia on tarkoitus muuttaa valtiontalouden kehyspäätöksessä 4.4.2012 tehdyn lisäsäästön vuoksi siten, että muun ohella ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen indeksitarkistukset jäädytetään vuodeksi 2013.

Rahoituslain 26 ja 48 §:n mukaan ammattikorkeakoulujen rahoitus ja yksikköhinnat lasketaan ammattikorkeakoululain (351/2003) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettujen sopimusten mukaan määräytyvän opiskelijamäärän perusteella. Opiskelijamäärän vuositaisesta vähentämisestä koituva määrärahojen säästö toteutuu siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö ottaa opiskelijamäärän vähentämisen huomioon vähentämällä rahoituksen myöntämisen perusteena olevaa ministeriön, ammattikorkeakoulun ja sen ylläpitäjän välisiin sopimuksiin sisältyvää opiskelijamäärää.

Ammattikorkeakoulujen keskimääräisen yksikköhinnan alentaminen alentaa sekä kunnan että valtion rahoitusta. Muutokset yksikköhintoihin otetaan huomioon, kun valtioneuvosto säätää opetus- ja kulttuuritoimen keskimääräiset yksikköhinnat ja opetus- ja kulttuuriministeriö määrää ammattikorkeakoulukohtaiset yksikköhinnat seuraavalle vuodelle.

Lakiin väliaikaisesti lisättävässä 29 a §:ssä säädettäisiin perusopetuksen yksikköhintoihin tehtävästä vuoden 2013 kustannustason muutoksen aiheuttaman korotuksen vähentämisestä vuosina 2013—2015. Lain 11—13 §:ssä rahoitettavaksi säädetyt toiminnot on sidottu kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n nojalla valtiovarainministeriön päättämään kotikuntakorvauksen perusosaan ja lain 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa ja 18 §:ssä rahoitettaviksi säädetyt toiminnot viimeksi mainitun lain 54 §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettävään perusopetuksen perushintaan. Koska kotikuntakorvauksen perusosaan ja perusopetuksen perushintaan on tarkoitus tehdä kustannustason tarkistukset vuonna 2013 ja edelleen vuosina 2014 ja 2015, ehdotetaan, että perusopetuksen perushintaan ja kotikuntakorvauksen perusosaan sidotuista

yksikköhinnoista vähennetään vuoden 2013 kustannustason muutoksesta johtuva korotus vuoden 2013 lisäksi myös vuosina 2014 ja 2015.

Lakiin lisättäisiin väliaikaisesti 68 a §, jonka mukaan laskettaessa ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen keskimääräistä yksikköhintaa 68 §:ssä tarkoitettujen euromäärien (ns. takuukorotusten) ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien kirjanpidon mukaisten opiskelijaa kohti laskettujen poistojen väliseen erotukseen ei tehtäisi 68 §:ssä tarkoitettua kustannustason arvioitua muutosta vuoden 2013 keskimääräisiä yksikköhintoja laskettaessa eikä vuonna 2015 arvioidun ja toteutuneen kustannustason erotuksesta aiheutuvia tarkistuksia.

Ammatillisen lisäkoulutuksen osalta lakiin lisättäisiin väliaikainen säännös, jonka mukaan vuonna 2013 ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat olisivat 92,6 prosenttia ja vuonna 2014 89,8 prosenttia ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta.

3.2 Laki vapaasta sivistystyöstä

Vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi väliaikaisesti 12 a §, jonka mukaan lain 11 §:ssä tarkoitettuja kansanopistojen, kesäyliopistojen, opintokeskusten ja liikunnan koulutuskeskusten yksikköhintoja määrättäessä ja kansalaisopiston keskimääräistä yksikköhintaa säädettäessä ei oteta huomioon kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja kustannustason tarkistuksia vuonna 2013 eikä 2 kohdassa tarkoitettua tarkistusta vuonna 2015.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen vaikutuksen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuuksiin arvioidaan olevan vuonna 2013 yhteensä noin 95,2 miljoonaa euroa.

Kustannustason muutoksia koskevien tarkistusten tekemättä jättämisestä johtuva vaikutus opetus- ja kulttuuritoimen hallin-

nonalan valtionosuuksiin on yhteensä noin 64,6 miljoonaa euroa, joka on otettu huomioon vuoden 2013 talousarvioesityksessä. Yleissivistävän koulutuksen (lukiot, taiteen perusopetus ja rahoituslain mukainen perusopetus) osuus määrästä on noin 20,8 miljoonaa euroa, ammatillisen koulutuksen osuus noin 22,4 milj. euroa, vapaan sivistystyön koulutuksen osuus noin 5,2 miljoonaa euroa ja ammatillisen aikuiskoulutuksen osuus noin 4,6 miljoonaa euroa. Ammattikorkeakoulujen osuus indeksitarkistuksista on vuonna 2013 noin 11,6 miljoonaa euroa.

Ammattikorkeakoulujen keskimääräisten yksikköhintojen alentamisen ja opiskelijamäärän vähentämisen arvioidaan alentavan valtion ja kunnan rahoitusta vuonna 2013 yhteensä 47,7, vuonna 2014 yhteensä 74, ja vuonna 2015 yhteensä 121,7 miljoonaa euroa. Valtion rahoitusosuus tästä vuonna 2013 on 20, vuonna 2014 31 ja vuonna 2015 51 miljoonaa euroa.

Ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen vähentäminen vähentää opiskelijamäärää viiveellä siten, että opiskelijamäärän laskennallinen täysi supistuminen saavutetaan vuoteen 2017 mennessä. Esitykseen sisältyvä ammattikorkeakoulujen opiskelijamäärän laskennallinen vähentäminen vuosina 2013—2015 vähentää valtion ja kuntien rahoitusta arviolta 9,3 miljoonaa euroa vuonna 2013, 27,6 miljoonaa euroa vuonna 2014 ja 45,8 miljoonaa euroa vuonna 2015, josta valtion rahoitus vuonna 2013 on 3,6, vuonna 2013 11,6 ja vuonna 2015 19,2 miljoonaa euroa.

Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnan määräytymistä koskeva muutos merkitsee, että lisäkoulutuksen yksikköhinnat laskevat nykyisestä, mutta suoritteina käytettyjen opiskelijatyövuosien määrä säilyy lähes nykyisellä tasolla. Ehdotettu muutos vähentää talousarvion mukaisesti valtion rahoitusta 10,6 miljoonaa euroa vuonna 2013 ja lisäksi 4,1 miljoonaa euroa vuonna 2014.

4.2 Vaikutukset kuntien toimintaan

Esityksellä ei ole vaikutusta valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon. Koulutuksen järjestäjäkunnat joutuvat sopeuttamaan toimintansa vähenevien valtionosuuksien mukaisesti.

4.3 Vaikutukset koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten ylläpitäjien toimintaan

Kustannustason tarkistusten tekemättä jättämisen vuoksi koulutuksen järjestäjäkunnat ja muut koulutuksen järjestäjät ja oppilaitosten ylläpitäjät joutuvat sopeuttamaan toimintansa vuoden 2012 valtionosuuksien hintatasolle.

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinta alenee merkittävästi jo vuonna 2013. Opiskelijamäärän vähentämisestä tuleva säästö kattaa vain osan säästöistä ja vaikuttaa opetuksen järjestämisestä saataviin säästöihin vasta myöhemmin vuosina. Ammattikorkeakoulukentässä on tehty rakenteellista uudistamista ja käynnissä on edelleen erilaisia uudistamisprosesseja. Ne eivät kuitenkaan ole riittäviä. Toiminnan kustannusten alentaminen edellyttää voimakkaita, strategisesti oikein kohdennettuja rakenteellisen kehittämisen toimenpiteitä ja toiminnan tehostamista sekä henkilöstön määrän sopeuttamista käytävissä olevien resurssien määrään.

Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaa koskevan muutoksen johdosta ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät joutuvat sopeuttamaan toimintaansa talousarvioesityksen määrärahojen mukaiseksi.

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Esitys on käsitelty kunnallistalouden ja – hallinnon neuvottelukunnassa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esi- ja perusopetuksen yksikköhintoihin tehtävät vähennykset liittyvät eduskunnalle annettavaan hallituksen esitykseen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta.

Esitys liittyy vuoden 2013 valtion talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

7 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2013 alusta lukien. Ennen lakien voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lakien täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Tarkoitus on, että ehdotetut muutokset otetaan ennakkollisesti huomioon opetus- ja kulttuuritoimen keskimääräisiä yksikköhintoja säädettyä sekä myönnettäessä opetus- ja kulttuuritoimen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten rahoitusta vuodelle 2013.

Rahoituslain 23 a ja 68 a §:ää ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain 12 a §:ää sovelletaan keskimääräisten yksikköhintojen ja yksikköhintojen laskemiseen vuosina 2013 ja 2015. Lain 27 a § on voimassa 31.12.2014 saakka. Ammattikorkeakouluja koskeva 26 a § on voimassa vuoden 2013 alusta 31.12.2015 saakka.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

*Lakiehdotukset***1.****Laki****opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (1705/2009) väliaikaisesti uusi 23 a, 26 a, 27 a, 29 a ja 68 a § seuraavasti:

23 a §

Lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja taiteen perusopetuksen keskimääräisten yksikköhintojen laskeminen vuosina 2013 ja 2015

Edellä 23 §:n 1 momentista poiketen, lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja taiteen perusopetuksen keskimääräisiä yksikköhintoja säädettäessä ei vuonna 2013 oteta huomioon kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja kustannustason muutoksesta johtuvia tarkistuksia eikä vuonna 2015 mainitussa 3 kohdassa tarkoitettua tarkistusta.

26 a §

Ammattikorkeakoulujen keskimääräiset yksikköhinnat ja yksikköhinnat vuosina 2013—2015

Edellä 23 ja 26 §:stä poiketen, ammattikorkeakoulujen keskimääräiset yksikköhinnat ja yksikköhinnat lasketaan vuosina 2013—2015 siten, että valtion rahoitus, verrattuna kunkin vuoden kustannustason muutoksella tarkistettuihin keskimääräisiin yksikköhintoihin, vähenee 20 miljoonaa euroa vuonna 2013, 31 miljoonaa euroa vuonna 2014, ja 51 miljoonaa

naa euroa vuonna 2015. Vähennystä laskettaessa otetaan kunakin vuonna huomioon ammattikorkeakoululain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen mukaan määräytyvien laskennallisten opiskelijoiden vähentämisestä aiheutuva valtion menojen säästö.

27 a §

Ammatillisen lisäkoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten yksikköhintojen laskeminen vuosina 2013 ja 2014

Poiketen siitä, mitä 27 §:n 1 momentissa säädetään ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintojen laskemisesta opiskelijatyövuotta kohden, ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintojen laskennan perusteena käytetään euromäärää, joka on vuonna 2013 92,6 prosenttia ja vuonna 2014 89,8 prosenttia 23 §:n 1 momentissa tarkoitetusta ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta.

Poiketen siitä, mitä 27 §:n 4 momentissa säädetään ammatillisten erikoisoppilaitosten yksikköhintojen tarkistamisesta yksikköhintojen soveltamisvuoden arvioituun kustannustasoon, yksikköhintoja tarkistettaessa ei ota huomioon vuoden 2013 kustannustason muutoksesta johtuvaa tarkistusta vuosina 2013 ja 2014.

29 a §

Perusopetuksen yksikköhintojen laskeminen vuosina 2013—2015

Edellä 29 §:ssä tarkoitettuja perusopetuksen yksikköhintoja vahvistettaessa kotikuntakorvausten perusosista ja perusopetuksen perushinnasta vähennetään vuoden 2013 kustannustason muutoksesta johtuva korotus vuosina 2013—2015.

68 a §

Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen poistoihin liittyvän euromäärän laskeminen vuosina 2013 ja 2015

Poiketen siitä, mitä 68 §:ssä säädetään pykälässä mainittujen euromäärien tarkistami-

sesta vuosittain kustannustason arvioidun muutoksen mukaisesti, euromääriä ei tarkisteta vuonna 2013 eikä vuonna 2015 vuoden 2013 arvioidun ja toteutuneen kustannustason muutoksella.

—————
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja lain 23 a , 26 a , 29 a ja 68 a § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2015. Lain 27 a § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2014.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

—————

2.

Laki**vapaasta sivistystyöstä annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998) väliaikaisesti uusi 12 a § seuraavasti:

12 a §

Vapaan sivistystyön yksikköhintojen laskeminen vuosina 2013 ja 2015

Poiketen siitä, mitä 11 §:n 1 momentissa ja 12 §:ssä säädetään kustannustason huomioon ottamisesta määrättäessä 11 §:ssä tarkoitettuja yksikköhintoja ja säädettäessä kansalaisopiston keskimääräistä yksikköhintaa, ei vuoden 2013 yksikköhinnoissa eikä kansalaisopiston keskimääräisessä yksikköhinnassa oteta huomioon kunnan peruspalvelujen

valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja kustannustason muutoksesta johtuvia tarkistuksia eikä mainitussa 3 kohdassa tarkoitettua tarkistusta oteta huomioon vuonna 2015.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2015.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 17 päivänä syyskuuta 2012

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

JUTTA URPIAINEN

Opetusministeri *Jukka Gustafsson*